

Kanada (Britanya Kolumbiyası Eyaleti) Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kapsayıcı Eğitim

Inclusive Education in the Social Studies Curriculum of Canada (Province of British Columbia)

Sayfa | 1375

Elif ERGENE , Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, eergene18@posta.pau.edu.tr

Fisun BOZKURT , Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, fisunbozkurt@pau.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 2 Ocak 2025
Kabul tarihi - Accepted: 21 Mart 2025
Yayın tarihi - Published: 28 April 2025

Öz. Sosyal bilgiler eğitimi, insanın doğuştan sahip olduğu onurun, eşit ve devredilemez haklarının dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu kabul eden kapsayıcı ve demokratik bir toplumun yaratılmasında kilit bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada, kapsayıcı ve demokratik bir toplumun yaratılmasına ve ilerletilmesine katkıda bulunmayı hedefleyen Kanada (Britanya Kolumbiyası Eyaleti) sosyal bilgiler dersi öğretim programı incelenmiştir. Çalışmanın amacı Britanya Kolumbiyası eyaletinin çok kültürlü yapısı nedeniyle sosyal bilgiler dersi öğretim programında kapsayıcı eğitimle ulusal kimlik geliştirme söyleminin nasıl temsil edildiğini analiz etmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmış olup programdan elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın temel veri kaynağını, Britanya Kolumbiyası Eyaleti'ne ait sosyal bilgiler dersi öğretim programı (2019) oluşturmaktadır. Bu program, okul öncesi eğitimden lise 10. sınıfa kadar olan seviyeleri kapsamaktadır. Çalışmada Britanya Kolumbiyası sosyal bilgiler dersi öğretim programının, kapsayıcı eğitime güçlü bir vurgu yaparak tüm öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını, ilgi alanlarını ve geçmişlerini dikkate aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlere, konuları yerel topluluklara, öğrencilerin ilgi alanlarına ve güncel olaylara uygun şekilde seçme özgürlüğü tanınarak, öğretim sürecine esneklik kazandırılmıştır. Programda çeşitliliğe değer verilmekte ve tüm öğrencilere eğitime eşit erişim, katılım ve başarı için gereken desteğin sağlanması hedeflenmektedir. Program kapsamında ırkçılık karşıtı çalışmalar gençleri de çözümün bir parçası haline getirmenin ve daha adil, eşitlikçi, kapsayıcı bir eyalet inşa etmenin yolu olarak görülmektedir. Kapsayıcı bir sosyal bilgiler eğitimi, sınıf ve okul içinde öğrenenler topluluğunu teşvik etmeli, öğrenci katılımına, müzakereye, karar vermeye ve eyleme olanak tanımalı, çeşitliliği demokrasinin temel unsurları olarak benimsemeli ve bu yönelimi yansıtan içerik ve becerileri içermelidir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, Kapsayıcı eğitim, Öğretim programları, Kanada, Britanya Kolumbiyası.

Abstract. Social studies education plays a key role in the creation of an inclusive and democratic society that recognises the inherent dignity, equal and inalienable rights of human beings as the basis for freedom, justice and peace in the world. In this study, the Canadian (Province of British Columbia) social studies curriculum, which aims to contribute to the creation and advancement of an inclusive and democratic society, is examined. The aim of the study is to analyse how the discourse of developing national identity through inclusive education is represented in the social studies curriculum due to the multicultural structure of the province of British Columbia. Document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used in the study and the data obtained from the curriculum were analysed by descriptive analysis method. The main data source of the study is the social studies curriculum (2019) of the Province of British Columbia. This programme covers the levels from pre-school education to high school grade 10. The study found that the British Columbia social studies curriculum has a strong emphasis on inclusive education, taking into account the diverse needs, interests, and backgrounds of all students. In addition, teachers are given the freedom to choose topics that are relevant to local communities, students' interests and current events, thereby providing flexibility in the teaching process. The programme values diversity and aims to provide all students with the support needed for equal access, participation and success in education. Anti-racism work within the programme is seen as a way of making young people part of the solution and building a more just, equitable and inclusive state. An inclusive social studies education should foster a community of learners within the classroom and school, allow for student participation, debate,

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 1375-1400.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 1375-1400.
Araştırma Makalesi / Research Paper

decision-making and action, embrace diversity as essential elements of democracy, and include content and skills that reflect this orientation.

Keywords: Social studies, Inclusive education, Curriculum, Canada, British columbia.

Extended Abstract

Introduction. Inclusive education is a fundamental human right and a systematic process of educational reform that aims to overcome barriers and ensure equal participation of all students in learning experiences and environments with their peers of the same age group (Graham, 2020). Its main goal is to bring together diverse student groups in a heterogeneous classroom environment and ensure that each student actively participates in the educational process. Inclusive education is based on values of diversity, participation, belonging, justice, and a rights-based approach. Diversity refers to the acceptance of differences in characteristics such as age, ethnicity, race, gender, disability, socioeconomic status, language, religion, and geographical location, without judgment or evaluation, and seeks to eliminate social exclusion (Ainscow, 2020). Inclusive education offers numerous benefits. Children in inclusive environments can learn communication, social, and academic skills faster than their peers in segregated settings with similar characteristics. Inclusive education acknowledges that students may have different abilities, learning styles, and needs, which fosters respect for students. Inclusive classrooms encourage stronger social integration among students. Having different student groups together allows students to interact with each other and understand one another. Educating students with different needs together can contribute to the development of empathy in other students. This can help students understand different perspectives. By offering individualized learning plans and support mechanisms to students, each student's strengths can be developed, and their weaknesses can be addressed. Educating individuals with different abilities together can contribute to creating a more inclusive approach within society.

The core philosophy of inclusive education aims to make the structure of society fairer, which is directly related to the mission of social studies education in nurturing good citizens (Firat, 2021). Inclusive education is an approach that aims to bring together diverse student groups in heterogeneous classrooms and ensure that each student actively participates in the educational process. Social studies, on the other hand, aims to equip students with the skills to understand and evaluate their societies, histories, cultures, economies, and political systems. Social studies is a unique field for exploring diversity, democracy, and social justice (Lang, 2010). Inclusive education aims to integrate this diversity into classrooms, making it essential for social studies to provide students with an inclusive perspective. Social studies is considered one of the most suitable subjects for developing empathy skills (Morris, 1998). In inclusive education, where students are with peers who have different needs, these empathy skills become even more crucial. Values such as respect for differences, justice, equality, kindness, and sensitivity in inclusive education are also key values of social studies (Öner & Çengelci-Köse 2022). Inclusive education aims to implement these values and support every student in benefiting equally from opportunities. Social studies education raises students' awareness of participating actively in their communities. Inclusive education aims to make this participation possible for every student. For these reasons, social studies can be seen as an important tool in achieving the goals of inclusive education.

This study examines the Social Studies curriculum of the Canadian province of British Columbia, which aims to contribute to the creation and advancement of an inclusive and democratic society. The purpose of the study is to analyze how the discourse of inclusive education and national identity development is represented in the Social Studies curriculum of British Columbia, due to the province's multicultural structure. Another reason for selecting the Social Studies curriculum of British Columbia is the lack of studies found in the literature on this topic

Method. In this study, the document analysis method, one of the qualitative research methods, has been used. Document analysis is a method that can be used both as a data collection technique and as a research design (Yıldırım & Şimşek, 2018). In this study, the Social Studies Curriculum of British Columbia has been examined 19 in a detailed and holistic manner. The data source for the study is the 2019 Social Studies curriculum of the province of British Columbia, Canada, which includes levels from preschool to 10th grade. Official program guidelines were used as the data source in the study, and these guidelines were obtained from the official ministry website. The data sources of the study are as follows:

- Social Studies | Building Student Success - B.C. Curriculum
- Curriculum Overview | Building Student Success - B.C. Curriculum
- Indigenous Education Resources | Building Student Success - B.C. Curriculum
- Anti-Racism | Building Student Success - B.C. Curriculum Data Analysis

For data analysis, the descriptive analysis method, one of the qualitative data analysis types, has been used. Descriptive analysis is defined as the summarization and interpretation of data obtained through various data collection techniques based on predefined themes (Yıldırım & Şimşek, 2018). In this study, the data were examined in terms of how the program addresses inclusive education.

Results. The British Columbia Social Studies curriculum emphasizes inclusive education, encouraging students to understand different perspectives, develop critical thinking skills, and contribute as active participants in society. The program allows students to explore their own identities, values, and viewpoints while aiming to create a more inclusive society through the acceptance of differences and the reinforcement of democratic values. Students acquire problem-solving skills by seeking answers to open-ended questions, critically evaluating and synthesizing information, and effectively expressing their ideas. This process teaches students not only to acquire knowledge but also to make ethical judgments, evaluate different ideas with open mindedness, and make decisions that contribute to an inclusive society. Thus, the Social Studies curriculum supports an educational approach that fosters democratic participation and nurtures informed and sensitive individuals.

The British Columbia Social Studies curriculum emphasizes inclusive education by integrating Indigenous perspectives, knowledge, and cultural heritage throughout the program (both explicitly and implicitly) at all grade levels. The program aims not only for students to understand their own cultural heritage but also to develop respect for other cultures. Indigenous worldviews and knowledge are naturally embedded in learning standards and assessment processes, allowing students to develop the skill to critically evaluate different perspectives. This inclusive approach encourages teachers to collaborate with local Indigenous communities and use cultural materials in an accurate and respectful manner. By ensuring that Indigenous voices are heard within the educational system, the curriculum supports social equality and cultural diversity. The program contributes to the construction of a fairer and more inclusive society by helping all students adopt cultural awareness and democratic values throughout their learning journey.

The British Columbia Social Studies curriculum grants teachers the flexibility to select topics that are relevant to local communities, student interests, and current events, thus adding a flexible dimension to the teaching process. This flexibility creates a more interactive, research-based learning environment that caters to students' diverse needs and interests. The program also promotes inclusivity, equality, and accessibility by encouraging an instructional and assessment approach that

reflects classroom diversity. Students are given opportunities to understand, respect, and participate in the learning process. With suggestions and guidelines for creating a positive classroom climate, teachers aim to provide an inclusive learning experience that makes students feel comfortable. In this context, the Social Studies curriculum emphasizes the need for all students to be included in the learning process and to be provided with equal opportunities, demonstrating its commitment to inclusive education.

The British Columbia Social Studies curriculum aims to offer differentiated learning opportunities tailored to students' individual needs. Personalized learning acknowledges that each student learns at their own pace and in different ways, providing flexibility for teachers. Students are encouraged to develop learning plans that align with their interests and needs, thus engaging more actively in their learning processes. This approach supports lifelong self-directed learning by offering students more choices and control. Moreover, the inclusive structure of the program aims to ensure equal access and participation for all students, particularly by adopting a teaching approach sensitive to classroom diversity. Teachers use instructional strategies that address students with different backgrounds, cultural identities, and abilities, aiming to maximize each student's potential. Creating school cultures that value diversity and providing flexible support to meet social and academic needs are also key components of the program.

Personalized teaching allows students to succeed in their learning journey by offering strategies tailored to their specific needs. Adapted programs for students with special needs are designed to facilitate their achievement of learning standards, and supports such as digital tools and assistive technologies are provided. In this regard, the program not only focuses on students' individual learning requirements but also aims to create an inclusive learning environment where all students can find equal opportunities.

The quality education approach proposed by the British Columbia Royal Commission aims to cultivate educated, critically thinking, and creative individuals who can contribute to the achievement of the social and economic goals of society. In this context, an educated citizen is defined as someone who not only develops their own potential but also fulfills their social responsibilities, actively participates in democratic processes, and respects diversity. Such a citizen possesses the ability to make independent decisions and has the capacity to contribute to society, the business world, and globally. The development of this type of citizen enables the preservation and enhancement of society's tolerant and multifaceted structure, paving the way for the construction of a more just and inclusive society. British Columbia's education system aims to provide an equal learning environment for every individual to reach these goals, ensuring that educated individuals contribute to their communities in a responsible, ethically grounded, creative, and flexible manner.

Discussion and Conclusion. The British Columbia Social Studies curriculum places a strong emphasis on inclusive education, considering the diverse needs, interests, and backgrounds of all students. The program provides teachers with a flexible teaching approach that offers educational opportunities suited to students' individual pace and learning styles. Based on a personalized learning model, this approach encourages active student participation, ensures the personalization of learning processes, and allows students to have more control over their learning goals. Furthermore, the program values diversity and ensures that all students have the support required for equal access, participation, and success. School cultures created with sensitivity to students' different cultural, social, and academic backgrounds support inclusivity, fostering students' sense of value and promoting understanding of

others. In this context, teachers and school administrators are greatly responsible for creating a student-centered, flexible, and respectful educational environment. In conclusion, the British Columbia Social Studies curriculum provides an important framework for ensuring inclusivity, equality, and accessibility in education, aiming to provide students with a fairer, more respectful, and successful learning experience.

In conclusion, social studies education should help students acquire the knowledge, attitudes, and skills necessary to become active individuals in a diverse global society. It should also support students in developing a sense of responsibility to take action to transform the world into a more just place. Inclusive social studies education should foster a learning community within the classroom and school, facilitate student participation, dialogue, decision-making, and action, and embrace diversity and difference as fundamental elements of democracy. Furthermore, it should include content and skills that reflect this orientation. Such an educational approach can contribute to achieving social cohesion by enabling individuals to live together in diversity while also serving the goal of building a more equitable and inclusive society on a global scale.

Giriş

Kapsayıcı eğitim, engelleri aşmayı amaçlayan, tüm öğrencilerin aynı yaş grubundaki akranlarıyla öğrenme deneyimlerine ve öğrenme ortamlarına eşit katılımlarını sağlamayı hedefleyen temel bir insan hakkı ve eğitimde sistemli bir reform sürecidir (Graham, 2020). Temel amacı, farklı öğrenci gruplarının heterojen bir sınıf ortamında bir araya gelmesini ve her öğrencinin eğitim sürecine etkin bir şekilde katılmasını sağlamaktır. Kapsayıcı eğitim, farklılık, katılım, aidiyet, adalet ve hak temelli yaklaşım temelinde şekillenen bir anlayıştır. Çeşitlilik; yaş, etnik köken, ırk, cinsiyet, engellilik, sosyoekonomik düzey, dil, din, coğrafi konum gibi özelliklerin farklılıklarını değerlendirmeksizin ve yargılamaksızın kabul etmeyi ve sosyal dışlamayı ortadan kaldırmayı ifade eder (Ainscow, 2020).

Kapsayıcı eğitimin birçok faydası bulunmaktadır. Kapsayıcı ortamlarda bulunan çocuklar, ayrıştırılmış ortamlarda eğitim alan benzer özelliklere sahip akranlarına kıyasla öğretimsel hedeflerindeki iletişim, sosyal ve akademik becerileri daha hızlı bir şekilde öğrenebilmektedirler. Kapsayıcı eğitim, öğrencilerin farklı yeteneklere, öğrenme stillerine ve ihtiyaçlara sahip olabilecekleri gerçeğini kabul eder ve bu da öğrencileri saygıya teşvik eder. Kapsayıcı sınıflar, öğrenciler arasında daha güçlü bir sosyal entegrasyonu destekler. Farklı öğrenci gruplarının bir arada bulunması, öğrencilerin birbirleriyle etkileşimde bulunmalarını ve birbirlerini anlamalarını sağlar. Farklı ihtiyaçlara sahip öğrencilerin bir arada eğitim görmesi, diğer öğrencilerde empati gelişimine katkıda bulunabilir. Öğrencilere bireysel öğrenme planları ve destek mekanizmaları sunulurken, her bir öğrencinin güçlü yönlerini geliştirmesi ve zayıf yönlerini güçlendirmesi desteklenebilir. Farklı yeteneklere sahip bireylerin bir arada eğitim görmesi, toplumun genelinde daha kapsayıcı bir yaklaşımın oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Bu faydalar, kapsayıcı eğitimin sadece bireyler için değil, aynı zamanda toplumlar için de önemli olduğunu göstermektedir. UNESCO'ya (2009) göre kapsayıcı eğitimin dört temel gerekçesi vardır: (1) Eğitimsel gerekçeye göre, kapsayıcı okullarda bireysel ihtiyaçlara uygun öğretim yöntemlerinin kullanılması ve öğrencilere yönelik çalışmaların yapılması, tüm öğrencilerin öğrenme deneyimlerini olumlu yönde etkilemektedir. (2) Sosyal gerekçeye göre, kapsayıcı okullar olumlu tutum değişiklikleri sağlayarak, daha adil ve kapsayıcı bir topluma katkıda bulunmaktadır. (3) Ekonomik gerekçeye göre, öğrencilerine bir arada eğitim veren okullarda maliyetin azaldığı görülmektedir (4) Hukuki gerekçeye göre, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nin (1989) I. kısım 1. maddesinde belirtilen çocuk tanımına göre, "Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır". Bu ilkeye göre, tüm çocukların eğitim alma hakkı bulunmaktadır.

Kapsayıcılık, bireysel farklılıklara sahip çocukların eğitim sisteminden dışlanmasına (dışlama), eğitim sistemine dâhil edilmiş ancak farklılıkları nedeniyle genel okullardan ayrı tutulmasına (ayrımcılık) ve genel okullara dâhil edilmiş fakat farklılıkları nedeniyle ayrı sınıflarda eğitim verilmesine (entegrasyon) karşı çıkarak tüm öğrencilerin birlikte aynı ortamda öğrenim görmesini talep etmektedir (Öner ve Çengelci-Köse 2022). Uluslararası alanda kapsayıcı eğitimi teşvik eden ve fonlayan en önemli kurumlardan biri olan UNICEF (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu) ise kapsayıcı eğitimi yetenekleri ve gereksinimleri ne olursa olsun tüm öğrencileri kapsayan ve aynı okullarda birlikte öğrenmelerini destekleyen bir eğitim sistemi olarak tanımlamaktadır (UNICEF, 2017). Kapsayıcılık Endeksi'nde eğitimde kapsayıcılık tanımları ise şunları içermektedir (Booth ve Ainscow 2011):

- Tüm öğrenci ve personele eşit değer vermek.

- Öğrencilerin yerel okulların kültürlerine, müfredatlarına ve topluluklarına katılımını artırmak ve dışlanmalarını azaltmak.
- Okullardaki kültürleri, politikaları ve uygulamaları, bölgedeki öğrencilerin çeşitliliğine cevap verecek şekilde yeniden yapılandırmak.
- Sadece engelli veya özel eğitim ihtiyacı olan olarak sınıflandırılanlar için değil, tüm öğrenciler için öğrenme ve katılımın önündeki engelleri azaltmak.
- Öğrencilerin yararına daha geniş çapta değişiklikler yapmak için belirli öğrencilerin erişimi ve katılımının önündeki engelleri aşma girişimlerinden öğrenmek.
- Öğrenciler arasındaki farklılıkları, üstesinden gelinmesi gereken sorunlar olarak değil, öğrenmeyi destekleyecek kaynaklar olarak görmek.
- Öğrencilerin kendi bölgelerinde eğitim alma hakkını tanımak.
- Okulları hem personel hem de öğrenciler için iyileştirmek.
- Okulların toplum oluşturmada ve değerler geliştirmede ve aynı zamanda başarıyı artırmadaki rolünü vurgulamak.
- Okullar ve topluluklar arasında karşılıklı olarak sürdürülebilir ilişkileri teşvik etmek.
- Eğitimde kapsayıcılığın, toplumda kapsayıcılığın bir yönü olduğunu kabul etmek.

Günümüzde kapsayıcı eğitim küresel bir hedef haline gelmiştir (BM Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, 2015) ve küresel aktörler bu fikri hayata geçirmeye ve uygulamaya çalışmaktadır [Örneğin BM, UNESCO, Avrupa Özel İhtiyaçlar ve Kapsayıcı Eğitim Ajansı (EASNIE), OECD]. Bu hedefe ulaşmak için, herkes için eğitim hakkı ve çeşitliliğe tüm yönleriyle değer veren demokratik bir toplum vizyonunun politika ve uygulamada yol gösterici ilkeler olması esastır. Herkes için kapsayıcı eğitim ortak bir planı, tüm Birleşmiş Milletler Üye Devletleri (2015) tarafından kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ndeki (SKG) 4 numaralı sürdürülebilir kalkınma hedefi kapsamında sağlanmaktadır. Bu hedef doğrultusunda, devletlerden kapsayıcı ve eşitlikçi kaliteli eğitim sağlamaları ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarını teşvik etmeleri beklenmektedir. Hedefe ulaşılmasının izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik gösterge, 2030 yılına kadar eğitimde cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması ve engelli kişiler, yerli halklar ve hassas durumdaki çocuklar da dâhil olmak üzere hassas durumdaki kişilerin tüm eğitim seviyelerine eşit erişiminin sağlanmasıdır. Dolayısıyla SKG'nin vurguladığı kapsayıcılık kavramı, eğitimin her kademesine eşit erişimdir. UNESCO (2005) ise kapsayıcılığı, öğrenci çeşitliliğine olumlu yanıt veren ve bireysel farklılıkları sorun olarak değil, öğrenmeyi zenginleştirecek fırsatlar olarak gören dinamik bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, kapsayıcılığa yönelik hareket sadece teknik veya kurumsal bir değişim değil, aynı zamanda net felsefesi olan bir harekettir (Merz-Atalık, 2024).

Kapsayıcı eğitimin temel felsefesi, toplumun yapısını daha adil hale getirme amacını taşır ve bu hedef sosyal bilgiler dersinin üstlendiği iyi vatandaş yetiştirme misyonu ile doğrudan ilişkilidir (Fırat, 2021). Bir ülkenin sosyal bilgiler programı, tıpkı anayasası gibi, o ülkenin değer yargılarını yansıtır. Sosyal bilgiler programının amacı, toplumsal bilinci uyandırmak, demokratik değerleri geliştirmek ve ulusal bütünleşmeyi teşvik etmektir (Pathak, 2012 s.5). Sağlam bir sosyal bilgiler eğitimi, tüm öğrencilere vatandaşlık bilinci kazandırma, toplumun değerleri ile bu değerlerin sonuçları ve uygulamaları hakkında eleştirel düşünme becerisi geliştirme gibi önemli bir misyon üstlenir. Bu süreçte öğrenciler, farklı disiplinlerden gelen bilgileri birbiriyle ilişkilendirir, bütünleştirir ve eleştirel bir perspektifle analiz eder. Sosyal bilgiler eğitimi, temel idealler ile toplumsal önyargıların etkileri

arasındaki çelişkileri ele alarak, bu alandaki işlev bozukluklarını inceleme sorumluluğunu taşır (Nelson ve Pang, 2014). Sorgulamaya dayalı bir yaklaşım kullanan sosyal bilgiler, öğrencilerin sorular üreterek, güvenilir kaynaklardan kanıt toplayarak ve analiz ederek, çoklu bakış açılarını dikkate alarak ve sosyal bilgiler bilgisi ve disiplin becerilerini uygulayarak geniş insan deneyimlerini incelemelerine yardımcı olur. Geçmiş inceleminin, bugüne katılmanın ve geleceği nasıl şekillendireceklerini öğrenmenin bir sonucu olarak sosyal bilgiler, öğrencileri toplumlarında yaşam boyu sürecek sivil söylem ve katılım uygulamalarına hazırlar. Sosyal bilgiler, insan hakları, yerel, ulusal ve küresel sorumluluklar bilgisini merkeze alarak öğrencilerin içinde yaşamak istedikleri adil bir dünya yaratmak için birlikte çalışmalarını destekler (NCSS, 2023). Bu nedenlerle, sosyal bilgiler dersi, kapsayıcı eğitim hedeflerine ulaşmada önemli bir araç olarak görülebilir.

Kanada, çeşitliliğe yönelik kapsayıcı yaklaşımlarıyla uluslararası alanda tanınan bir ülke olarak öne çıkmaktadır. Kanada'da kapsayıcı eğitim modelini ve uygulamasını standartlaştıran tek bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ülkede her eyaletin kapsayıcı eğitimi düzenlemek için kendi özerk stratejik eğitim planı vardır (Grynova ve Kalinichenko, 2018). Bununla birlikte, Kanada'nın bazı eyaletlerinde kapsayıcı eğitim uygulamaları, birçok ülkeye kıyasla daha ileri düzeyde kabul görmüş ve bu alanda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir (Köpfer ve Óskarsdóttir, 2019). Bu nedenle çalışmada, kapsayıcı ve demokratik bir toplumun yaratılmasına ve ilerletilmesine katkıda bulunmayı hedefleyen Kanada Britanya Kolumbiyası Eyaleti sosyal bilgiler dersi öğretim programı incelenmiştir.

Literatür incelendiğinde, Kanada sosyal bilgiler dersi öğretim programlarına dair yapılan çalışmalarda (Dere ve Akdeniz, 2021; İnci, 2009; Özkaral ve Karauğuz, 2015; Öztürk-Zayimoğlu ve Öztürk, 2013; Taşkın ve Bozkurt, 2022), genellikle Ontario eyaletine odaklanıldığı görülmüştür. Bursa ve Çengelci-Köse (2017) yaptıkları çalışmada, Türkiye ve Kanada Alberta eyaletinin sosyal bilgiler dersi öğretim programlarını karşılaştırmıştır. Ergene ve Bozkurt (2023), Kanada Newfoundland ve Labrador eyaleti ile Türkiye sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının karşılaştırmasına odaklanmışlardır. Altun (2012) ise, Kanada Newfoundland ve Labrador eyaleti sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki medya okuryazarlığı eğitimini incelemiştir. Bu çalışmaların yanı sıra literatürde sosyal bilgiler ve kapsayıcı eğitimi birlikte ele alan çalışmalar da bulunmaktadır (Öner ve Çengelci-Köse, 2022; Ünal, 2021; Fırat, 2021; Ryan, Jameson, Coleman, Eichelberger, Bowman, Conradi, Johnston ve McDonnell, 2019; Bayram, 2019; Şimşek, 2019; Samawi, 2017; Yıldırım, 2017; Urban, 2013). Urban (2013) yaptığı çalışmada ortaöğretim sosyal bilgiler öğretmen eğitimi programının öğretmen adaylarını kapsayıcı eğitim için nasıl hazırladığını araştırmıştır. Samawi (2017) ise çalışmasında özel eğitim bölümündeki sosyal bilgiler dersinde kapsayıcı eğitim uygulamalarına odaklanmıştır. Yıldırım (2017) çalışmasında sosyal bilgiler dersinde sığınmacılara yönelik kapsayıcı eğitimi incelemiştir. Bayram (2019) ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik algı ve uygulamalarını incelemiştir. Ryan vd. (2019) tarafından ortaokuldaki önemli bilişsel engeli olan öğrencilerde yardımcı personel tarafından uygulanan sorgulamaya dayalı sosyal bilgiler öğretiminin etkinliği değerlendirilmiştir. Fırat (2021), Öner ve Çengelci-Köse (2022), Şimşek (2019) ve Ünal (2021) yaptıkları çalışmaların içeriğinde Türkiye'nin 2018 yılına ait sosyal bilgiler öğretim programında kapsayıcı eğitimin nasıl ele alındığına yer vermişlerdir. İncelenen literatürde Kanada Britanya Kolumbiyası eyaleti sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile ilgili yeterli çalışmanın bulunmaması dikkat çekmektedir. Bu nedenlerle çalışmada Britanya Kolumbiyası eyaletinin çok kültürlü yapısı nedeniyle sosyal bilgiler dersi öğretim programında

kapsayıcı eğitimle ulusal kimlik geliştirme söyleminin nasıl temsil edildiğine odaklanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Britanya Kolumbiyası eyaleti öğretim programları kapsayıcılık açısından nasıl bir yaklaşım sergilemektedir?
- 2) Britanya Kolumbiyası eyaleti sosyal bilgiler öğretim programındaki kapsayıcılıkla ilgili amaçlar nelerdir?
- 3) Britanya Kolumbiyası eyaleti sosyal bilgiler dersi öğretim program tasarımı kapsayıcılık açısından nasıl bir yaklaşım sergilemektedir?
- 4) Britanya Kolumbiyası eyaleti sosyal bilgiler dersi öğretim programında kapsayıcılık eğitim durumları ve değerlendirmede nasıl ele alınmıştır?

Sayfa | 1385

Yöntem

Araştırma deseni

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, hem bir veri toplama tekniği olarak hem de bir araştırma deseni olarak kullanılabilen bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada, Britanya Kolumbiyası eyaletinin çok kültürlü yapısı nedeniyle sosyal bilgiler dersi öğretim programında kapsayıcı eğitimle ulusal kimlik geliştirme söyleminin nasıl temsil edildiğine odaklanılmıştır. Bu kapsamda kapsayıcılık açısından programın yaklaşımı, amacı, tasarımı, eğitim durumları ve değerlendirme boyutları incelenmiştir.

Çalışmanın temel veri kaynağını, Kanada'nın Britanya Kolumbiyası eyaleti 2019 yılına ait sosyal bilgiler dersi öğretim programı oluşturmaktadır ve bu program okul öncesi eğitimden lise 10. sınıfa kadar olan seviyeleri içermektedir. Araştırmada resmi program yönergeleri veri kaynağı olarak kullanılmış ve bu yönergeler resmi bakanlık web sitesinden elde edilmiştir. Çalışma verilerinin kaynakları şunlardır:

- Sosyal Bilgiler | Öğrenci Başarısını İnşa Etmek - B.C. Programı ([Social Studies | Building Student Success - B.C. Curriculum](#))
- Programa Genel Bakış | Öğrenci Başarısını İnşa Etmek - B.C. Programı ([Curriculum Overview | Building Student Success - B.C. Curriculum](#))
- Yerel Halk Eğitimi Kaynakları | Öğrenci Başarısını İnşa Etmek - B.C. Programı ([Indigenous education resources | Building Student Success - B.C. Curriculum](#))
- Irkçılık Karşıtlığı | Öğrenci Başarısını İnşa Etmek - B.C. Programı ([Anti-Racism | Building Student Success - B.C. Curriculum](#))

Veri analizi

Verilerin analizinde, nitel veri analiz türlerinden biri olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanması olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada, veriler kapsayıcı eğitim perspektifinden değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın veri kaynaklarından elde edilen verilerin analizi sonucunda, önce kapsayıcılık açısından Britanya Kolumbiyası öğretim programlarının genel yapısına değinilmiştir. Daha sonra kapsayıcılık açısından sosyal bilgiler dersi öğretim programının amaçları, tasarımı, eğitim durumları ve değerlendirme boyutları incelenmiş ve elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Britanya Kolumbiyası öğretim programlarının kapsayıcılık açısından genel yapısına ilişkin bulgular

Britanya Kolumbiyası eyaletinde, Métis ve Inuit halklarıyla birlikte yaşayan 200'den fazla ilk halk topluluğunun yanı sıra, 200'den fazla farklı ülke veya bölgeden gelen göçmenler bulunmaktadır. Eyalet okulları farklı geçmişlere, ilgi alanlarına ve yeteneklere sahip gençleri içerdği için programlarda tüm öğrenciler için kapsayıcılık, eşitlik ve erişilebilirlik önemli bir odak nokta olmuştur. Anaokulundan 12. sınıfa kadar olan okul sistemi tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanmaktadır. Öğretmenler, programları desteklemek için belirli konuları, etkinlikleri ve kaynakları seçerken, bu seçimlerin tüm öğrenciler için **katılımı, eşitliği ve erişilebilirliği** desteklediğinden emin olmaya teşvik edilmektedir. Özellikle sınıf içi öğretimin, değerlendirme ve kaynakların çeşitliliğe duyarlılık göstermesi, olumlu rol modellerini içermesi ve **kapsayıcılık, saygı ve kabul** gibi temaları yansıtması hedeflenmektedir. Okul sistemi, tüm öğrencilerin başarılı olmasını destekleyen koşulları oluşturmayı ve sürdürmeyi amaçlamaktadır. Bu koşullar şunları içerir:

- Tüm öğrenciler için kaliteli eğitime eşit erişim ve eşit katılım
- Çeşitliliğe değer veren ve öğrencilerin farklı sosyal ve akademik ihtiyaçlarına cevap veren okul kültürü
- Başkalarını anlamayı ve herkese saygıyı teşvik eden okul kültürü
- Güvenli ve sıcak okul ortam
- Adil ve hakkaniyetli muameleyi teşvik eden politikalar ve uygulamalar
- Okul topluluğunun tüm üyelerine ses veren süreçler

Britanya Kolumbiyası okul sistemi içinde farklılıkların onurlandırılması, kabul edilmesi ve olumlu bir şekilde kullanılması durumunda, öğrenme ve çalışma ortamlarının kalitesinin de artacağı öngörülmektedir. Kapsayıcı eğitim kapsamında Britanya Kolumbiyası eyaletinde ırkçılık karşıtı eğitimi destekleyen bir kılavuz (Irkçılık Karşıtlığı: Öğretmenler İçin Bir Kılavuz) yayınlanmıştır. Bu kılavuz ırkçılığı ve ayrımcılığı bizzat deneyimlemiş (yerli, siyah ve renkli) öğretmenler tarafından, meslektaşlarının ırkçılık karşıtı eğitim hakkında bilgi edinmelerine ve öğrencileriyle birlikte harekete geçmelerine yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu kılavuz, Britanya Kolumbiyası'ndaki öğretmenlere, ırkçılık karşıtı eğitimi, öğretim uygulamalarına dahil etmeleri, öğrenmeyi teşvik etmeleri, nefreti ele almaları ve çeşitliliği kutlamaları için ek araçlar ve stratejiler sunmaktadır. Irkçılık karşıtı çalışmalarının, tüm öğretim programlarına ve tüm sınıf seviyelerine uygulanması hedeflenmektedir. Kılavuzda, tüm öğretim programları ve sınıf seviyelerine uygun sorgulama yoluyla ırkçılık karşıtı bir bakış açısını uygulamaya dair bazı örnekler sunulmuştur. Bu kapsamda Tablo 1'de kılavuzda sosyal bilgiler dersi öğretim programının farklı sınıf seviyelerine ilişkin verilen örneklerle yer verilmiştir.

Tablo 1.

Sosyal bilgilerde sorgulama yoluyla ırkçılık karşıtı bir bakış açısının uygulanmasına dair örnekler

Sınıf Seviyesi	Müfredat Yeterliliği	Sorgulama Yoluyla Anti-Irkçı Bir Bakış Açısını Uygulamak
7	Geçmişteki veya günümüzdeki insanların, yerler, meseleler veya olaylar hakkındaki farklı bakış açılarını açıklayın ve farklı zamanlar ve yerlerdeki insan kültürlerinin ve toplumlarının değerlerini, dünya görüşlerini ve inançlarını karşılaştırın.	Farklı insan gruplarının deneyimleri, onların insanlar, yerler, meseleler veya olaylar hakkındaki bakış açılarını nasıl şekillendirir?
8	Hikâyeler, anlatılar, haritalar veya metinleri oluşturan kişilerin hangi unsurları önemli olarak belirlediğini tespit edin.	Farklı gruplar, anlatılar, haritalar veya metinlerde neyin önemli olduğu konusunda neden farklı bakış açılarına sahiptir?
9	Aynı zaman dilimindeki farklı gruplar için süreklilikleri ve değişimleri karşılaştırın.	Kanada'nın sömürgeleştirilmesi ile Yatılı Okulların kuşaklar arası etkileri arasındaki ilişki nedir?
10	Geçmişteki ve günümüzdeki eylemler hakkında mantıklı etik yargılarda bulunun ve bunları hatırlamanın ve bunlara tepki vermenin uygun yollarını değerlendirin.	Geçmişte ve günümüzdeki adaletsiz veya ayrımcı eylemlere, (Örneğin: Japonların toplama kamplarına yerleştirilmesi veya Çinli Baş Vergisi gibi olaylara) nasıl yanıt verilmesi gerektiği konusunda insanların farklı bakış açılarını nasıl anlayabiliriz?

Kılavuzda ayrıca, disiplinler arası uygulamaların hem eğitimciler hem de öğrenciler için daha derin ve bütüncül bir ırkçılık karşıtı öğrenme yaklaşımını teşvik edeceği öngörülmektedir. Bu kılavuzda öğretmenlere yönelik yararlı öneriler ve tavsiyeler yer alsa da öğretmenlerin topluluk dinamikleri, öğrencilerinin ihtiyaçları ve sınıflarına özgü diğer faktörleri göz önünde bulundurarak ek araştırmalar yapmaları ve kendi yöntemlerini geliştirmeleri gerektiği belirtilmektedir.

İrkçılık karşıtlığına ilişkin bu çalışmaya ihtiyaç duyulmasının nedeni COVID-19 pandemisinin başlangıcından itibaren, kamuoyunda geniş yankı uyandıran ırkçılık olaylarının hem bireyler arası hem de sistemik düzeylerde nasıl gerçekleştiğine dair farkındalığı arttırmış olmasıdır. Ayrıca Britanya Kolumbiyası'ndaki öğrencilerin %58'i, diğer öğrencilerin ırk veya etnik kökenleri nedeniyle hakarete uğradığını, zorbalığa maruz kaldığını veya dışlandığını gözlemlediğini bildirmiştir (Angus-Reid/UBC anketi, 2021). Her yıl yayımlanan Britanya Kolumbiyası Eğitim Bakanlığı'nın, yerli öğrencilerin eğitim sistemindeki performanslarını izlemek amacıyla "Ne Durumdayız?" (How Are We Doing?) Yerli Performans Verileri adlı raporun 2021/22 eğitim yılına ilişkin verileri yerli öğrencilerin, yerli olmayan öğrencilere kıyasla daha yüksek oranda zorbalığa, alaya veya dışlanmaya maruz kaldıklarını ortaya koymuştur. Kılavuzda bu durumun, Kanada'nın eğitim tarihinde birçok yerli halkın maruz kaldığı çok nesilli sistemik ırkçılığı kapsadığı ifade edilmiştir. Bu nedenle genç nesillerin ayrımcılığı ve bunun Britanya Kolumbiyası genelinde insanları nasıl etkilediğini ve etkilemeye devam ettiğini öğrenmelerinin hayati önem taşıdığına vurgu yapılmıştır. Ayrıca ırkçılığın gerçeklerini kavrayarak, gençleri de çözümün bir parçası haline getirmenin daha adil, eşitlikçi ve kapsayıcı bir eyalet inşa etmenin yolu olduğu belirtilmiştir.

Bu kapsamda 2022 yılında, eyalet genelinde 7-12. sınıf öğrencilerinin eyaletteki okullarda yaşadıkları ırkçılık deneyimlerini paylaşımları için Bakanlık Gençlik Diyalog Oturumları düzenlenmiş, 2023 yılı itibarıyla, tüm öğrencilerin Yerli Odaklı Mezuniyet Gerekliliğini karşılaması zorunlu hale getirilmiştir. Bu yeni mezuniyet şartı, Britanya Kolumbiyası'ndaki tüm öğrencilerin Kanada'daki yerli halkların deneyimlerini, kültürlerini ve tarihlerini daha derinlemesine anlamalarını hedeflemektedir. Ayrıca Britanya Kolumbiyası Öğretmenler Konseyi (BCTC) Mesleki Standartları, 2019 yılında güncellenmiş ve buna eğitimciler için 9. mesleki standart eklenmiştir. Bu standart, eğitimcilerin İlk halklar, Inuit ve Métis topluluklarının kültürel mirasına duyarlılık göstermesini, geçmişin etkilerini anlamasını ve uzlaşma ile iyileşme süreçlerine aktif olarak katkıda bulunmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu standart şu ifadeyi içermektedir:

"Eğitimciler, Kanada'daki ilk halklar (First Nations), Inuit ve Métis topluluklarının değerlerini ve tarihini, ayrıca geçmişin günümüz ve gelecek üzerindeki etkisini tanır ve saygı gösterir. Eğitimciler, güven, uzlaşma ve iyileşme süreçlerine katkıda bulunur. Eğitimciler, İlk halklar, Inuit ve Métis topluluklarının bilgi ve yaşam biçimleri, tarihleri ve kültürleri hakkında daha derin bir anlayışı teşvik eder."

Sonuç olarak, Britanya Kolumbiyası eğitim sisteminin her öğrencinin öğrenme, başarılı olma, başkalarıyla iş birliği yapma fırsatına sahip olmasını hedeflenmektedir. Kapsayıcı bir eğitim sisteminin daha adil, eşitlikçi ve kapsayıcı bir eyalet inşa etmenin temeli olduğu kabul edilmektedir. Bu doğrultuda eğitim sisteminde hem öğretmenlere hem de öğrencilere yönelik resmi düzenlemeler yapılmaktadır.

Kapsayıcılık açısından sosyal bilgiler dersi öğretim programının amacına ilişkin bulgular

Britanya Kolumbiyası eyaleti sosyal bilgiler dersi öğretim programı öğrencilere Kanada toplumu, demokratik kurumlar ve Kanada vatandaşlarının hakları ve sorumlulukları hakkında bilgi edinme fırsatları sağlamaktadır. Öğrenciler kendi toplumlarında alınan kararlar üzerinde nasıl bir etkiye sahip olabileceklerini ve kendileri için önemli olan davaları nasıl savunabileceklerini araştırmaktadır. Bu ders kapsamında öğrencilerin sağlıklı ve kapsayıcı bir demokrasi inşa etmede farklı görüş ve perspektiflere açık olmanın, hoşgörünün ve medeni tartışma kültürünün önemini kavramaları hedeflenmektedir. Sosyal Bilgiler programında kapsayıcılıkla ilişkili olarak aşağıdaki hedeflere yer verilmiştir. Bu hedeflere ulaşılmasıyla öğrencilerin eğitilmiş vatandaşlar olarak gelişmelerine katkıda bulunulacağı belirtilmektedir. Bu kapsamda öğrencilerden beklenenler şunlardır:

"Demokratik bir toplumda katılım için gerekli yetkinlikleri geliştirmek. Farklı bakış açılarını göz önünde bulundurmak, farklı değerlere ve görüşlere saygı göstermek, bilgi toplamak ve eleştirel bir şekilde analiz etmek, bilinçli kararlar almak ve görüşlerini etkili bir şekilde iletmek."

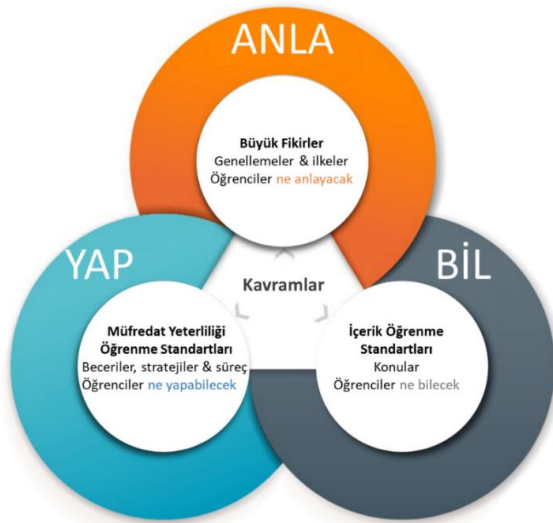
Geçmiş, şimdi ve gelecek arasındaki bağlantıları ve toplumların, özellikle kendi toplumunun gelişimini ve evrimini şekillendiren insanları, olayları ve eğilimleri anlamak. Kanada'nın geçmişi ve şimdiki durumunun tam anlaşılması, özellikle Kanada yerlilerinin tarih ve kültürünün anlaşılmasını içerir."

Kapsayıcı eğitim perspektifinden ele alındığında, sosyal bilgiler dersi öğretim programı tüm öğrencilerin öğrenme sürecine aktif ve eşit şekilde katılımını desteklemeyi hedeflemektedir. Program, öğrencilerin kendi kimliklerini, bakış açılarını ve değerlerini anlamalarına katkı sunarken, aynı zamanda farklı toplumsal grupların deneyimlerini anlamalarını ve çok kültürlü toplumlarda birlikte yaşama

becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu süreçte öğrenciler; eleştirel düşünme, empati, açık fikirlilik, iletişim ve iş birliği gibi temel yeterlilikleri edinmekte ve farklı bakış açılarını değerlendirme, demokratik katılım mekanizmalarını kullanma ve toplumsal sorunlara duyarlılık geliştirme konularında bilinçlenmektedirler. Sosyal bilgiler programı aracılığıyla kazandırılan bilgi, beceri ve yeterlilikler, öğrencileri yalnızca bireysel akademik başarıya değil, aynı zamanda farklı kültürel geçmişlere sahip bireylerle birlikte demokratik, eşitlikçi ve kapsayıcı bir topluma etkin şekilde katkıda bulunmaya hazırlamaktadır. Bu doğrultuda programın, öğrencilerin hem yerel hem de küresel düzeyde sorumlu ve bilinçli vatandaşlar olmalarına yönelik gerekli donanımı kazanmalarını destekleyen bir öğrenme ortamı sunduğu görülmektedir.

Kapsayıcılık açısından sosyal bilgiler dersi öğretim programının tasarımına ilişkin bulgular

Programda tüm öğrenme alanları, öğrenmeye yönelik kavram temelli ve yetkinlik odaklı bir yaklaşımı desteklemek için "Bil-Yap-Anla" modeline dayanmaktadır. Programın dört temel özelliği vardır: *İçerik (Bilmek)*, *Müfredat Yetkinlikleri (Yapmak)* ve *Büyük Fikirler (Anlamak)*. Bunlar daha derin öğrenmeyi desteklemek için birlikte çalışır.

Şekil 1. Bil-Yap-Anla modeli

Büyük fikirler

Büyük Fikirler, program modelinin "anlama" bileşenini oluşturmakta ve öğrencilerin öğrenim süreçleri sonucunda geliştirdikleri derin kavrayışları temsil etmektedir. Büyük Fikirler, program süresince hem karmaşıklık düzeyi hem de öğrencilerin günlük yaşamlarıyla kurduğu bağlantı açısından içgörüler sunmaktadır. Aşağıdaki örnekler, kapsayıcı eğitim açısından programda Büyük Fikirlerin derinlemesine nasıl teşvik edildiğini ve geliştirildiğini göstermektedir (Tablo 2).

Tablo 2.

Sınıf seviyesine göre kapsayıcı eğitimle ilişkili büyük fikirlere örnekler

Sınıf seviyesi	K	3	5	9
Büyük Fikirler	Kendimiz ve ailelerimizle ilgili hikâyeler ve gelenekler, kim olduğumuzu ve nereden geldiğimizi yansıtır.	Yerli halklar hakkında bilgi edinmek, çok kültürlü farkındalığı geliştirir ve çeşitliliğe saygıyı teşvik eder.	Göç ve çok kültürlülük, Kanada toplumunu ve kimliğini şekillendirmeye devam etmektedir.	Güç eşitsizlikleri, bireyler arasındaki ilişkilerin dengesini değiştirir.

Tablo 2 incelendiğinde bu öğretim programının kapsayıcı eğitimi destekleyen bir çerçeve sunduğu görülmektedir. Program kapsamında, Kanada'nın tarihi ve sosyo-kültürel yapısını oluşturan unsurlar derinlemesine incelemekte ve farklı bakış açıları gözetilmektedir. Ayrıca, göçmenlik ve çok kültürlülük konularının ele alınması, Kanada'nın çok sesli toplumsal yapısının farkındalığını artırarak, öğrencilerin farklı kültürler arası etkileşimler hakkında bilgi sahibi olmalarını teşvik etmektedir. Ayrıca, toplumsal dinamiklerin sürekli değişim içinde olduğu gerçeği, öğrencilere güncel meselelerle bağlantı kurma ve yenilikçi düşünme yetisi kazandırarak, kapsayıcı bir eğitim ortamının yaratılmasına katkıda bulunabilir. Dolayısıyla, bu öğretim programının, bireylerin farklı kimlikler ve kültürel geçmişler konusunda duyarlılığını artırmakla kalmayıp, aynı zamanda daha adil ve kapsayıcı bir toplumu hedefleyen bir yaklaşım benimsediği söylenebilir.

Program yeterlilikleri

Müfredat yeterlilikleri, program modelinin "yap" bölümünü temsil eder ve öğrencilerin öğrendiklerini göstermek için ne yapacaklarını tanımlamaktadır. Program yeterlikleri, öğrencilerin öğrenmelerini göstermenin birden fazla yolunu keşfetmelerine ve bulmalarına olanak sağlamak için mümkün olduğunca esneklik ve yaratıcılığı teşvik etmeye odaklanmaktadır. Programda yeterlilikleri, soruşturma, önem, kanıt, süreklilik ve değişim, neden ve sonuç, bakış açısı ve etik yargı olmak üzere yedi başlık altında toplanmıştır ve her sınıf seviyesinde bu başlıklar altında öğrencilerin yapması gerekenler belirtilmiştir. Tablo 3'te kapsayıcı eğitim açısından programdaki yeterlik örneklerine yer verilmiştir.

Tablo 3.

Sınıf seviyesine göre kapsayıcı eğitimle ilişkili program yeterlilik örnekleri

Sınıf seviyesi	3	5	7	9
Program Yeterlilikleri	İnsanların, olayların veya yerlerin çeşitli bireyler ve gruplar için neden önemli olduğunu açıklayın.	Paydaşların inançları, değerleri ve motivasyonları hakkında çıkarımlar yaparak konulara, gelişmelere veya olaylara ilişkin bakış açılarını açıklayın	Geçmişteki veya şimdiki insanlara, yerlere, meselelere, olaylara ilişkin farklı bakış açılarını açıklayın ve karşılaştırın.	Çeşitli kaynaklarda yer alan örtük ve açık etik yargıları belirleyin.

Ergene, E. ve Bozkurt, F. (2025). Kanada (Britanya Kolumbiyası Eyaleti) sosyal bilgiler öğretim programında kapsayıcı eğitim. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1375-1400.

DOI. 10.51460/baebd.1612384

Tablo 3 incelendiğinde program yeterlilikleri, kapsayıcı bir eğitim anlayışına odaklanarak öğrencilerin farklı zamanlarda ve yerlerdeki insan kültürlerini, değerlerini, dünya görüşlerini ve inançlarını anlamalarına, bunları karşılaştırmalarına ve etik yargılarda bulunmalarına olanak tanımaktadır. Program, öğrencilerin paydaşların inançlarını, değerlerini ve motivasyonlarını göz önünde bulundurarak konulara dair derinlemesine çıkarımlar yapmalarını teşvik etmektedir. Ayrıca, çok kültürlü farkındalık geliştirmeyi ve tarihsel bağlamda doğru ve adil değerlendirmeler yapmayı amaçlamaktadır.

İçerik

İçerik, program modelinin "bilme" kısmını temsil eder ve öğrencilerin her sınıf düzeyinde ne öğreneceğini belirleyen kavramları veya konuları içermektedir. İçerik bilgi açısından zengin olmasının yanı sıra, öğrencilerin program yeterliklerini gösterme çabalarına yardımcı olmak ve öğrencileri büyük fikirlere yönlendirmek için destekleyici bir yapı görevi görmektedir. Tablo 4'te kapsayıcı eğitim açısından programdaki içerik örnekleri paylaşılmıştır.

Tablo 4.

Sınıf seviyesine göre öğrenme alanları ve kapsayıcı eğitimle ilişkili içerik örnekleri

Sınıf seviyesi	İçerik
k	- Bireylerin ve ailelerin farklılıkları ve benzerlikleri - Kişisel ve aile geçmişi ile gelenekler - Bireylerin ve ailelerin ihtiyaçları ve istekleri - Bireylerin ve grupların hakları, rolleri ve sorumlulukları - Yerel toplulukta ve yerel ilk halklar topluluklarındaki insanlar, yerler ve olaylar
1	- Yerel topluluğun organizasyonu sağlayan ve topluluğun ihtiyaçlarını karşılayan özellikleri - Yerel ve diğer topluluklardaki çeşitli kültürler, geçmişler ve bakış açıları - Bir topluluk ile çevresi arasındaki ilişkiler - Yerel topluluktaki roller, haklar ve sorumluluklar - Yerel toplulukta ve yerel ilk halklar topluluklarındaki önemli olaylar ve gelişmeler
2	- En az bir Kanada ilk halk topluluğu ve kültürü de dahil olmak üzere Kanada'daki ve dünyadaki toplulukların ve kültürlerin çeşitlilik arz eden özellikleri - Topluluklarda bireylerin ihtiyaç ve isteklerinin nasıl karşılandığı - Farklı topluluklardaki insanlar ile çevre arasındaki ilişkiler - Bireylerin bölgesel ve küresel düzeydeki hak ve sorumlulukları
3	- Yerel ilk halklar ve küresel yerli halkların kültürel özellikleri ve yaşam biçimleri - Halklar ve kültürler arasında paylaşılan ve ortak olan yaşam unsurları - Küresel ve yerel yerli halkların kültürel ve teknolojik yeniliklerinin birbirleriyle bağlantıları - Yerel ve küresel yerli toplumlarda yönetim ve sosyal örgütlenme - Geçmişteki ilk halklar kültürlerine dair kanıt olarak sözlü tarih, geleneksel hikâyeler ve eserler
4	- İlk halklar ile Avrupalılar arasındaki erken dönem temas, ticaret, iş birliği ve çatışmalar - Konfederasyon öncesi Kanada ve Britanya Kolumbiyası'nda kürk ticareti - Konfederasyon öncesi Britanya Kolumbiyası'nda ilk halklar ve ilk halklar dışındaki topluluklarda yaşanan demografik değişimler - Britanya Kolumbiyası'nın sömürgeleştirilmesini ve Konfederasyona katılımını etkileyen ekonomik ve politik faktörler

Ergene, E. ve Bozkurt, F. (2025). Kanada (Britanya Kolumbiyası Eyaleti) sosyal bilgiler öğretim programında kapsayıcı eğitim. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1375-1400.

DOI. 10.51460/baebd.1612384

	• Sömürgeleştirmenin Britanya Kolumbiyası ve Kanada'daki ilk halklar toplumları üzerindeki etkisi • Yerel topluluğun ve yerel ilk halklar topluluklarının tarihi
5	• Kanada kimliğinin zaman içindeki gelişimi ve evrimi • Kanada'daki göçmenlik yapısının zaman içindeki değişimi • Çin Baş Vergisi, Komagata Maru olayı, yatılı okullar ve toplama kampları gibi geçmişteki ayrımcı hükümet politikaları ve eylemleri • Kanada toplumunda insan hakları ve ayrımcılığa karşı verilen tepkiler • İlk halklar, federal, eyalet ve belediye yönetimleri olmak üzere farklı yönetim seviyeleri, bunların temel işlevleri ve finansman kaynakları • Kanada'nın yönetim sisteminde katılım ve temsiliyet • İlk halkların toprak mülkiyeti ve kullanımı
6	• Küresel yoksulluk ve (sınıf yapısı ve toplumsal cinsiyet dâhil) eşitsizlik meseleleri • Bireylerin, hükümet kuruluşlarının ve yerli halkları temsil eden gruplar da dâhil olmak üzere sivil toplum kuruluşlarının rolleri • Ekonomik politikalar ve kaynak yönetimi ve bunların yerli halklar üzerindeki etkileri
7	• İnsanların antropolojik kökenleri • İklim, yer şekilleri ve doğal kaynaklar dâhil olmak üzere belirli coğrafi zorluklara ve fırsatlara karşı insan tepkileri • Uygarlıkların özellikleri ve nitelikleri ile yükseliş ve çöküşlerine yol açan faktörler • Dinlerin kökenleri, temel inançları, anlatıları, uygulamaları ve etkileri, en az birinin Amerika kıtasına özgü olması gerekir • Geçmiş uygarlıklar ve kültürler arasındaki etkileşimler ve değişimler; çatışma, barış, ticaret, genişleme ve göç
8	• En az bir yerli medeniyetin sosyal, siyasi ve ekonomik sistemleri ve yapıları • Farklı medeniyetler arasındaki kaynakların, fikirlerin, sanatın ve kültürün etkileşimleri ve alışverişleri • Keşif, genişleme ve sömürgeleştirme • Nüfus değişimleri ve yaşam standartlarındaki dönüşümler
9	• Emperyalizm ve sömürgecilik ile bunların Kanada ve dünya genelindeki yerli halklar üzerindeki devam eden etkileri • Milliyetçilik ve modern ulus-devletlerin, özellikle Kanada'nın gelişimi • Kanada'da ve dünyada görülen ayrımcı politikalar ve adaletsizlikler; Çin Baş Vergisi, Komagata Maru olayı, yatılı okullar ve I. Dünya Savaşı'ndaki toplama kampları gibi
10	• Hükümet, ilk halklar yönetimi, siyasi kurumlar ve ideolojiler • Kanada'nın özerkliği • Kanada kimlikleri • Kanada'da ve dünyada ayrımcı politikalar ve adaletsizlikler; yatılı okullar, Çin Baş Vergisi, Komagata Maru olayı ve toplama kampları • İnsan hakları savunuculuğu, Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'nun bulguları ve tavsiyeleri

Britanya Kolumbiyası sosyal bilgiler öğretim programında ilk halkların tarihi ve kültürüne ilişkin daha iyi bir anlayış geliştirmek amacıyla, bu konular tüm sınıf seviyelerine yerleştirilmiştir. Program yeterlilikleri ayrıca öğrencilerin konuları farklı bakış açılarıyla değerlendirmelerini, olay ve konuların yorumlanmasının gerekçelerini ve kanıtlarını sürekli olarak sorgulayabilmelerini desteklemektedir. Britanya Kolumbiyası, uzun zamandır tüm yerli öğrencilerin okul başarısını artırmayı hedeflemektedir. Bu hedef, yerli halkın sesinin eğitim sisteminin her alanında duyulması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu anlamda programda, yerli dillerinin, kültürlerinin ve tarihlerinin varlığının artırılması önerilmektedir.

Aynı zamanda, yerlilerin bakış açıları ve bilgilerinin Britanya Kolumbiyası ve Kanada'nın tarihi ve çağdaş temellerinin bir parçası olduğu vurgulanmaktadır. Britanya Kolumbiyası eğitim reformu, programa yerlilerin sesini ve bakış açısını dahil etmektedir. Böylece anaokulundan mezun olana kadar bu içeriğin tüm öğrenciler için öğrenme yolculuğunun bir parçası olması sağlanmaktadır. Yerli bakış açılarını programa bütünleştirmenin önemli bir hedefi, tüm öğrencilerin hem kendi kültürel miraslarını hem de başkalarının kültürel mirasını anlama ve saygı duyma fırsatlarına sahip olmasını sağlamaktır. *İlk Halkların Öğrenme İlkeleri* program taslağı hazırlanırken, yerlilerin bilgilerini ve dünya görüşlerini programa özgün ve anlamlı bir şekilde yerleştirebilmek için tüm program gruplarında yerli temsilcilere yer verilmiştir. Program materyalleri personelin yanı sıra yerli öğretmenler ve diğer uzmanlar tarafından da incelenmiştir. Yerli bakış açılarına ve bilgisine yapılan atıflar, yeniden tasarlanan programda hem açık hem de örtülü olarak yer almış ve gerekçeli ifadelerde, hedeflerde, öğrenme standartlarında ve diğer ayrıntılarda vurgulanmıştır. Ayrıca öğretmeye ve öğrenmeye ilham verecek bu zengin öğretim örnekleri çevrimiçi olarak paylaşılmıştır. Tüm öğrenme alanlarında öğretmenler, okuldan ve çevredeki topluluktan yararlanarak öğretmeye ve onlara saygı göstermeye teşvik edilmişlerdir. Başka bir deyişle program kapsamında sınıfta ilk halklar içeriği ve bakış açılarını doğru ve saygılı bir şekilde yansıtmak için, öğretmenlere yerel ilk halklar topluluklarının üyelerinden tavsiye ve destek alması şiddetle önerilmiştir. Bu yerel kaynaklar ve iletişim sağlanan kişiler: yaşlılar, şefler, ilk halklar kabile konseyleri, kültür merkezleri, dostluk merkezleri ve Métis ve İnuit örgütleridir. Özellikle, kültüre özgü bağlamlar hakkında öğrenirken, bir kültüre ait motiflerin, temaların, seslerin, görsellerin, bilgilerin, hikâyelerin, şarkıların, dramatik unsurların vb. izin alınmaksızın veya uygun bağlamdan yoksun şekilde kullanılması ya da söz konusu kültürden gelen insanların gerçek deneyimlerini yanlış yansıtabilecek bir biçimde aktarılma riskinin en aza indirilmesi için topluluktaki uzmanlarla iş birliği yapılması önerilmektedir. Öğretmenler topluluk üyeleriyle çalışmanın yanı sıra Eğitim ve Çocuk Bakımı Bakanlığı tarafından paylaşılan öğretim materyallerini de kullanabilmektedir.

Kapsayıcılık açısından sosyal bilgiler dersi öğretim programının eğitim durumlarına ve değerlendirmeye ilişkin bulgular

Sosyal bilgiler programı, öğrencilerin bilinçli kararlar vermesini desteklemek amacıyla sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımını benimsemektedir. Bir konu hakkında bilinçli karar vermek, ilgili temel tarihsel, coğrafi, politik, ekonomik ve toplumsal faktörlerin ve bu farklı faktörlerin birbirleriyle nasıl ilişkili olduğunun ve etkileşime girdiğinin anlaşılmasını gerektirir. Sosyal bilgiler öğretim programının önemli unsurlarından diğeri de programın esnek olmasıdır. Program, öğretmenlerin öğrettikleri konuları yerel topluluğa, öğrencilerin ilgi alanlarına göre uyarlamalarına ve güncel olaylarla bağlantı kurmalarına olanak tanımaktadır. Öğretmenler konuları öğretirken farklı örnekler kullanabilme özgürlüğüne sahiptir. Örneğin, program çalışılması gereken tüm farklı medeniyetleri listelemek yerine, öğretmenlere ve öğrencilere hangilerini çalışacaklarına karar verme olanağı tanımaktadır. Ayrıca daha az kuralcı içeriğe geçiş modeli, öğretmenlere öğretim yöntemlerini çeşitlendirme konusunda daha fazla fırsat tanımaktadır. Daha az ama daha geniş konuların incelenmesi, öğretmenlerin uzun bir gerekli içerik listesini yüzeysel olarak öğretmeye odaklanmak yerine, uygulamalı öğrenme ve araştırma faaliyetleri düzenlemelerine daha fazla zaman tanımaktadır. Öğrenme sadece sınıflarda değil her yerde gerçekleşebilmektedir. Öğrenim ve teknoloji alanlarının entegrasyonu aynı zamanda öğretmenlerin ve okulların zaman ve mekân kullanımına yaratıcı yollarla, yani öğrencilerin ihtiyaçlarına ve ilgilerine uyum sağlayacak şekilde yaklaşmalarının kapısını da açmıştır.

Her ne kadar öğrenme standartları öğrenme alanları içerisinde tanımlansa da öğretmenlerin sınıfları, okulları veya öğretimi bu şekilde düzenleme zorunluluğu yoktur. Program kapsamında öğretmenlerin aslında, "neyi" öğreteceklerinin tanımlandığı, ancak "öğretme zamanı, mekânı veya yöntemlerini nasıl düzenleyeceklerinin" öğretmene bırakıldığı görülmektedir.

Sayfa | 1394

Programda bireyselleştirilmiş öğrenmeye vurgu yapılmaktadır. Bireyselleştirilmiş öğrenme, tüm öğrencilerin aynı hızda, aynı öğrenme ortamında ve aynı yollarla başarılı bir şekilde öğrenmediğini kabul etmektedir. Ayrıca tüm öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılayan yüksek kaliteli ve ilgi çekici öğrenme fırsatlarının sağlanmasını içermektedir. Okullar, öğrenci ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmış öğrenme destekleri ve hizmetleriyle, çeşitli öğrenme ortamlarında esnek zamanlama ve ilerleme hızı sağlayabilmektedir. Bireyselleştirilmiş öğrenme, öğrencinin öğrenmeye katılımını artırmaya ve öğrencilere seçenekler sunmaya (neyi ve nasıl öğrendikleri konusunda daha fazla söz sahibi olmaya) odaklanmaktadır ve bu da yaşam boyu, kendi kendini yönlendiren (öz denetimli) öğrenmeye yol açmaktadır. Öğrenciler ve öğretmenler, öğrencinin ilgi alanlarını, hedeflerini ve öğrenme ihtiyaçlarını temel alan öğrenme planları geliştirmektedir. Öğrencileri çalışmaları üzerinde düşünmeye dahil etmek ve onların düşüncelerine dayanarak yeni hedefler belirlemek, öğrenmeleri üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmalarını sağlamaktadır.

Britanya Kolumbiyası eğitimcileri, tüm öğrencilerin okula katılımını desteklemek, bireysel potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak ve başarılı bir gelecek için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak adına çaba göstermektedir. Britanya Kolumbiyası okullarında kullanılan program, çoğu öğrenci için tasarlanmıştır ancak gerektiğinde öğretmenler uygun biçimde bireyselleştirilmiş öğretim ve değerlendirme yöntemlerini uygulayabilmektedir. Özel gereksinimlere sahip ve/veya İngilizce bilmeyen öğrenciler, bireyselleştirilmiş öğretim ve değerlendirme yöntemlerinin stratejik kullanımıyla belirlenen öğrenme standartlarına ulaşabilmektedir. Bazı özel gereksinimlere sahip öğrencilerin, bu programın öğrenme standartlarını başarmalarını kolaylaştırmak için programda "uyarlama" veya "değişlik" yapılabilmektedir. *Uyarlanmış programlar*, belirlenen programın öğrenme standartlarını, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre uyarlayarak ele almaktadır ve bu süreçte değerlendirme prosedürleri, öğretim stratejileri ve kaynaklar gibi birçok alanda düzenlemeler yapılabilmektedir. Öğrencilere, dijital araçlar, yardımcı teknolojiler ve alternatif öğrenme yöntemleri sunularak öğrenmelerini desteklemek amaçlanmaktadır. Ayrıca, çalışma becerilerini geliştirme, temel kavramların pekiştirilmesi ve genişletilmiş ek süre verilmesi gibi destekler sağlanarak, öğrencilerin öğrenme standartlarını karşılamalarına olanak tanınmaktadır. *Düzenlenmiş programlar* ise, öngörülen programdan önemli ölçüde farklı ve öğrencinin özel ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak seçilmiş öğrenme standartlarına sahiptir. Değerlendirme, öğrencinin Bireysel Eğitim Programı'nda tanımlanan hedefler doğrultusunda yapılmaktadır. Bu programlarda bireysel destek, bireyselleştirilmiş öğrenme hedefleri ve öğrenci ihtiyaçlarına uyarlanmış aktiviteler gibi stratejilerle öğrencilere özel destek sağlanmaktadır. Ayrıca okul kurulları, özel ihtiyaçları olan öğrencilerin eğitim programlarını belirlerken entegrasyonu önceliklendirerek, diğer öğrencilerle aynı sınıfta eğitim almalarını sağlamakla yükümlüdür. Ancak, öğrencinin özel ihtiyaçları veya diğer öğrencilerin eğitim gereksinimleri, farklı bir yerleştirmenin gerekli olduğunu gösteriyorsa, alternatif eğitim ortamları kullanılabilir. Bu yerleştirme kararları, öğrencinin eğitim veya sosyal ihtiyaçlarının mevcut desteklerle karşılanamaması durumunda, tüm makul entegrasyon çabalarının ardından alınmaktadır.

Britanya Kolumbiyası'nda öğretmenler, öğrencilerin sosyal bilgiler konularını öğrenirken ve tartışırken kendilerini rahat hissedebilecekleri bir sınıf iklimi oluşturmak ve teşvik etmekten sorumludur. Programda aşağıdaki yönergeler öğretmenlerin olumlu bir sınıf iklimi oluşturmaya ve geliştirmesine yardımcı olmak için önerilmiştir:

- Grup tartışmasına katılmadan önce öğrencilere birbirleriyle rahat olmaları için yeterli zaman ve fırsatlar tanıyın. Sınıf ikliminin öğrencileri birbirleriyle olumlu, saygılı ve destekleyici yollarla ilişki kurmaya teşvik etmesi önemlidir. Potansiyel olarak şiddetli tartışmaları kolaylaştırmaya hazır olun.
- Sınıf tartışmaları için mahremiyete, farklılığa ve farklı bakış açılarının ifade edilmesine saygı gösteren net temel kurallar oluşturun.
- Sosyal Bilgilerdeki bazı konularla ilgili etkinlikler ve tartışmalar, öğrencilerde duygusal bir tepki uyandırabilir. Herhangi bir endişe ortaya çıktığında yöneticiyi veya danışmanı bilgilendirin ve öğrencilerin yardım ve destek için nereye başvuracaklarını bilmelerini sağlayın.

Sosyal bilgiler programında ayrıca içerik ve müfredat yeterliliklerine ilişkin detaylı açıklamalara yer verilmiştir. Bunlar, belirli bir sınıf seviyesinde konular veya yeterlilikler hakkında tanımlar, örnek aktiviteler gibi daha fazla bilgi sunmaktadır. Açıklamalar hem öğretmenler hem de öğrenciler için netlik ve destek sağlamak üzere programa dahil edilmiştir. Tablo 5'te 9. Sınıf seviyesinde programda verilen bir ek açıklama örneği sunulmuştur.

Tablo 5.

9. Sınıf seviyesinde kapsayıcı eğitimle ilişkili açıklama örneği

Program yeterlilikleri	Örnek aktiviteler	Anahtar sorular
İnsanların, yerlerin, olayların veya gelişmelerin önemini değerlendirin ve belirli zaman ve yerlerde ve gruptan gruba tarihsel önemlerine ilişkin farklı bakış açılarını karşılaştırın	İngiliz-Kanadalı, Fransız-Kanadalı ve İlk halklar bilim adamları tarafından bu dönemde en önemli kabul edilen olayları karşılaştırın. Bu dönemde iki uluslu-devletlerin (Ör.: Japonya, Almanya, Kanada) kuruluşundaki kilit gelişmeleri karşılaştırınız.	Devrimlerin yönünü ve sonucunu bireyler ne ölçüde belirler? Gavrilo Princip'in eylemleri olmasaydı I. Dünya Savaşı gerçekleşir miydi?

Tablo 5 incelendiğinde, program kapsamında öğrencilerin sosyal bilgilerin statik, evrensel formüller veya tek bir doğruya indirgenemeyecek kadar dinamik ve çok yönlü bir çalışma alanı olduğunu (Kabapınar, 2012) kavramalarının amaçlandığı görülmektedir. Örnek etkinlikte, öğrencilerin İngiliz-Kanadalı, Fransız-Kanadalı ve İlk Halklara mensup bilim insanlarının belirli bir dönemde en önemli kabul ettikleri olaylara ilişkin farklı bakış açılarının varlığını ve geçerliliğini keşfetmeleri beklenmektedir. Bu süreçte, öğrencilerin bilginin "objektifliği, mutlaklığı ve genelliği" gibi kavramları sorgulamaları teşvik edilmektedir. Sorgulama temelli bu tür çalışmalar, öğrencilerin sosyal bilgilerin doğasını daha iyi anlamalarına katkı sağlayacaktır. Sosyal bilimlerin odağında insan olduğu için, farklı bakış açıları kaçınılmaz olup, bu çeşitlilik bilginin mutlak doğruluk iddiasından uzaklaşmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, sosyal bilimcilerin temel amacı, hoşgörü ve uzlaşma kültürünü desteklemek olmalıdır (Kabapınar, 2012).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Britanya Kolumbiyası okulları farklı geçmişlere, ilgi alanlarına ve yeteneklere sahip gençleri içerdiği için programlarda tüm öğrenciler için kapsayıcılık, eşitlik ve erişilebilirlik önemli bir odak nokta olmuştur. Okul sistemi, tüm öğrencilerin başarılı olmasını destekleyen koşulları oluşturmayı ve sürdürmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca Britanya Kolumbiyası Eğitim Bakanlığı ayrımcılıkla mücadele kapsamında bir kılavuz (*İrkçılık Karşıtlığı: Öğretmenler İçin Bir Kılavuz*) yayınlanmıştır. Bu kılavuz ırkçılığı ve ayrımcılığı bizzat deneyimlemiş (yerli, siyah ve renkli) öğretmenler tarafından, meslektaşlarının ırkçılık karşıtı eğitim hakkında bilgi edinmelerine ve öğrencileriyle birlikte harekete geçmelerine yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. İrkçılık karşıtı çalışmaların, tüm öğretim programlarına ve tüm sınıf seviyelerine uygulanması hedeflenmektedir. Böylece, disiplinler arası uygulamaların hem eğitimciler hem de öğrenciler için daha derin ve bütüncül bir ırkçılık karşıtı öğrenme yaklaşımını teşvik edeceği öngörülmektedir. İrkçılığın gerçeklerini kavrayarak, gençleri de çözümün bir parçası haline getirmenin daha adil, eşitlikçi ve kapsayıcı bir eyalet inşa etmenin temeli olarak görülmektedir. Başka bir deyişle, eğitimde kapsayıcılığı sağlamak, toplum genelinde kapsayıcılığın güçlendirilmesinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Literatürde bu çalışmanın bulgularına benzer şekilde Kanada Ontario programında sosyal bilgiler öğretmenlerine, tüm öğrencilerin dahil olduğu ve takdir edildiğini hissettikleri bir topluluk duygusunu geliştirecek bir ortam yaratmaları önerilmektedir. Ayrımcılıkla mücadele eğitimi, eşitlik ve kapsayıcı eğitim stratejisinin önemli ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Ontario programında stereo tipleri kırmak ve İlk Milletler, Métis ve Inuit insanları ve onların farklı gelenekleri dahil olmak üzere çeşitli dini, sosyal ve etno-kültürel gruplar hakkında bilgi edinmek için sayısız fırsatlar sağlanmaktadır (Taşkın ve Bozkurt, 2022). Kapsayıcı ve demokratik programlarda, özellikle yerli halklar gibi belirli grupların ayrıntılı şekilde ele alınması, öğrencilerin güvenlik hissi ve aidiyet duygusunun güçlendirilmesine yönelik önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır (Bozkurt, 2024).

Britanya Kolumbiyası sosyal bilgiler dersi öğretim programı, kapsayıcı eğitimi, tüm sınıf seviyelerinde ilk halkların bakış açılarını, bilgilerini ve kültürel miraslarını tüm programa (hem açık hem de örtük olarak) entegre ederek vurgulamaktadır. Program, öğrencilerin yalnızca kendi kültürel miraslarını anlamalarını değil, aynı zamanda diğer kültürlerle karşı saygı geliştirmelerini hedeflemektedir. Bu kapsayıcı yaklaşım, öğretmenlerin yerel ilk halklar topluluklarıyla iş birliği yapmasını ve kültürel materyallerin doğru ve saygılı bir şekilde kullanılmasını teşvik etmektedir. Ayrıca, ilk halkların seslerinin eğitim sisteminde duyulmasını sağlayarak, toplumsal eşitliği ve kültürel çeşitliliği desteklemektedir. Program, tüm öğrencilerin öğrenme yolculukları boyunca kültürel farkındalık ve demokratik değerleri benimsemelerine katkıda bulunarak, daha adil ve kapsayıcı bir toplumun inşasına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Gerçek anlamda kapsayıcı bir okul, tüm öğrencilerin değerli olduğu demokratik bir felsefeyi yansıtmalıdır (Urban ve College, 2018). Ayrıca kapsayıcı bir sınıf, topluluk oluşturmak için fırsatlar yaratırken tüm öğrencilerin çeşitli deneyim ve yeteneklerinin yanı sıra sosyal ve etno-kültürel geçmişlerine de değer vermelidir. Öğrenme kaynaklarının, farklı bakış açılarını kutlayan ve topluluğun çeşitliliğini yansıtan materyallerden oluşması, kapsayıcı eğitimin etkinliğini artıran kritik bir unsurdur (Ergene ve Bozkurt, 2023).

Britanya Kolumbiyası sosyal bilgiler dersi öğretim programında, sorgulama temelli öğrenme yaklaşımı kullanılmakta ve eğitim durumlarında öğrenciler sosyal bilgilerin doğasını ve bilgiyi üretme

Ergene, E. ve Bozkurt, F. (2025). Kanada (Britanya Kolumbiyası Eyaleti) sosyal bilgiler öğretim programında kapsayıcı eğitim. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1375-1400.

DOI. 10.51460/baebd.1612384

sistematliğini kavramaya teşvik edilmektedir. Bu süreçte öğretmenlerin, öğrencilerin sosyal bilgiler konularını öğrenirken ve tartışırken kendilerini rahat hissedebilecekleri bir sınıf iklimi oluşturmak ve teşvik etmekten sorumlu olduğu belirtilmiştir. Sınıf tartışmaları için mahremiyete, farklılığa ve farklı bakış açılarının ifade edilmesine saygı gösteren net temel kurallar oluşturulması, öğrencilerin birbirleriyle olumlu, saygılı ve destekleyici yollarla ilişki kurmaya teşvik edilmesi önerilmektedir. Bu açıdan sosyal bilgiler programının, demokratik katılımı güçlendiren, bilgili ve duyarlı bireyler yetiştiren bir eğitim anlayışını desteklediği görülmektedir. Kapsayıcılık bir bakıma ötekini anlama ve tanıma eylemidir. Öteki olarak nitelendirilen ve dezavantajlı konuma sahip olan bütün bireyler, kapsayıcı eğitimin hedef kitlesidir (Şimşek, Dağıstan, Şahin, Koçyiğit, Dağıstan Yalçınkaya, Kart, ve Dağdelen, 2019).

Britanya Kolumbiyası sosyal bilgiler dersi öğretim programında bireyselleştirilmiş öğretime vurgu yapılmaktadır. Bireyselleştirilmiş öğrenme, her öğrencinin farklı hızda ve farklı yollarla öğrenmesini kabul eder, bu da öğretmenlere içerik, yöntem, süreç ve değerlendirme araçlarını öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre uyarlamada esneklik sağlamaktadır. Öğrenciler, kendi öğrenme süreçlerine daha fazla katılım göstererek, ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına uygun öğrenme planları geliştirmeye teşvik edilmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilere daha fazla seçim ve kontrol sunarak, yaşam boyu sürecek kendi kendini yönlendiren öğrenmeyi desteklemektedir. Bu açıdan programda kapsayıcılık, öğrencilerin varlığını, katılımını ve başarısını sınırlayan engellerin aşılmasına yardımcı olan bir süreç (Allen ve Boyle, 2023 s. 309) olarak görülmektedir. Bu yaklaşımla, öğrencilerin farklı gereksinimlerine uyarlanmış stratejiler sunularak, her öğrencinin kendi öğrenme yolculuğunda başarılı olmasına olanak tanımak hedeflenmektedir. Okul kurulları, özel ihtiyaçları olan öğrencilerin eğitim programlarını belirlerken entegrasyonu önceliklendirerek, diğer öğrencilerle aynı sınıfta eğitim almalarını sağlamaya çalışmaktadır. Alternatif eğitim ortamlarına yerleştirme kararları, öğrencinin eğitim veya sosyal ihtiyaçlarının mevcut desteklerle karşılanamaması durumunda, tüm makul entegrasyon çabalarının ardından alınmaktadır. Literatürde genellikle uzman öğretmenler tarafından ve sınıflardaki veya okullardaki diğer çocuklardan ayrı olarak yürütülen geleneksel özel eğitimin birkaç yönden başarısız olduğu tespit edilmiştir. Ayrıştırılmış özel eğitim gören öğrencilerin, normal okullara giden benzer çocuklardan daha az başarılı oldukları görülmüştür. Ayrıştırılmış bir okul programının gençleri toplumun bir parçası olmaya hazırlamadığı, akranlarıyla etkileşimde bulunma ve onlarla büyümenin, onları yetişkin olduklarında toplumun ve topluluğun bir parçası olmalarını sağladığı görülmüştür. İkinci olarak, okulları ve öğretmenleri öğrenme güçlüğü çeken çocukları ve gençleri terk etmeye teşvik eden bir sistem iyi bir politika değildir. Özel ihtiyaçları olan her çocuğun özel bir programa gönderilmesi gerektiğini varsaymak, bir meslek olarak öğretmenliğin profesyonel itibarını aşındırmaktadır. Bu kötü bir eğitim politikasıdır ve Kanada'nın birçok bölgesinde yaşanan finansman sorunlarının da gösterdiği gibi uzun vadede mali açıdan sürdürülebilir değildir (Gordon, 2008). Literatürde de kapsayıcılık, okullarda katılımı artırma ve dışlanmayı azaltma süreci olarak tanımlanmaktadır (Mezzanotte ve Calvel, 2023). Kapsayıcı eğitim tüm çocukların okula erişimini, eğitimlerini sürdürebilmesini, katılım ve başarı hakkının güvence altına alınması anlamına gelmektedir (Slee, 2018).

Kapsayıcılığın doğru bağlamda hayata geçirilmesi, destekleyici politikaların geliştirilmesini, yerel destek sistemlerinin oluşturulmasını ve uygun program ve değerlendirme biçimlerinin benimsenmesini gerektirir. Politikalar genel çerçeveyi oluşturur, ancak kapsayıcılığı uygulamaya koyan asıl aktörler öğretmenlerdir. Kapsayıcılık üzerine yapılan literatür taramasında, Avramidis ve Norwich,

"okul iklimi ve öğretmen inançlarının, öğretmenlerin kapsayıcılığa yönelik tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ve bu tutumların uygulamaya dönüştüğünü gösteren" birçok çalışmaya atıfta bulunmaktadır (2002, s.140). Kapsayıcı eğitim ortamlarında başarılı bir şekilde öğretim yapabilmek için hem hizmet öncesi hem de hizmet içi öğretmen eğitimi gerekli becerilerin geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitimi kapsayıcı bir perspektiften değerlendirmek, "çocuğu bir sorun olarak görmekten, eğitim sistemini bir sorun olarak görmeye doğru bir değişimi" ifade eder (UNESCO, 2005). Ayrıca kapsayıcılık, sona ermeyen, sürekli devam eden bir süreçtir (Ainscow vd., 2006, s.25). Bu nedenle kapsayıcı bir okul, mükemmel bir duruma ulaşmış sabit bir yapıdan ziyade, sürekli gelişim içinde olan bir kurumdur. Daha kapsayıcı eğitim sistemlerinin uygulanması mümkündür, ancak bu süreç, okulların kapsayıcılığı benimseme konusundaki kararlılığına bağlıdır (UNESCO, 2005).

Sonuç olarak; sosyal bilgiler eğitimi öğrencilerin çeşitlilik arz eden bir dünya toplumunda etkin bireyler olabilmeleri için gerekli bilgi, tutum ve becerileri kazanmalarına yardımcı olmalıdır. Aynı zamanda, öğrencilerin dünyayı daha adil bir hale getirmek üzere değiştirmek için harekete geçme sorumluluğu geliştirmelerine de destek olmalıdır. Kapsayıcı bir sosyal bilgiler eğitimi, sınıf ve okul içinde öğrenenler topluluğunu teşvik etmeli, öğrenci katılımına, müzakereye, karar vermeye ve eyleme olanak tanımalı, farklılık ve çeşitliliği demokrasinin temel unsurları olarak benimsemeli ve bu yönelimi yansıtan içerik ve becerileri içermelidir. Ancak bu tür bir eğitim anlayışı, bireylerin çeşitlilik içinde bir arada yaşayarak toplumsal uyumu sağlamasına katkıda bulunurken, küresel düzeyde daha eşitlikçi ve kapsayıcı bir toplumun inşasına da hizmet edebilir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 1375-1400.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 1375-1400.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Ainscow, M. (2020). Promoting inclusion and equity in education: Lessons from international experiences. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 6(1), 7-16. <https://doi.org/10.1080/20020317.2020.1729587>
- Ainscow, M., Booth, T., Dyson, A., Farrell, P., Frankham, J., Gallannaugh, F., Howes, A., and Smith. R. (2006). *Improving schools, developing inclusion*. Routledge.
- Allen, A.K. and Boyle, C. (2023), The inclusive paradox: The lived experience versus the theory. C. Boyle and K.-A. Allen (Eds.), *Research for Inclusive Quality Education, Sustainable Development Goals Series* (pp 309-313). Springer Nature Singapore Pte Ltd.
- Altun, A. (2012). Kanada'daki sosyal bilgiler programlarında medya okuryazarlığı eğitimi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1, 230-244.
- Avramidis, E. and Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/inclusion: A review of the literature. *European Journal of Special Needs Education*, 17(2), 129-147.
- Bayram, B. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik algı ve uygulamaları*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- BCC (2019). *British Columbia's Curriculum – Social Studies*. <https://curriculum.gov.bc.ca/curriculum/social-studies>
- Booth, T. and Ainscow, M. (2011). *Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools*. Centre for Studies on Inclusive Education.
- Bozkurt, F. (2024). Sosyal Bilgiler Eğitimi: Demokratik ve Kapsayıcı Toplumun Temeli. Tarhan, Ö. and Faiz, M. (Eds), *Sosyal Bilgiler Eğitiminde 21. Yüzyıl Konuları* (s. 493-515), Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Bursa, S. ve Çengelci-Köse, T. (2017). Türkiye ve Kanada sosyal bilgiler öğretim programlarının değerler eğitimi bakımından karşılaştırılması. *AJESİ-Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 7(2), 338-372.
- Dere, İ. ve Akdeniz, Ş. N. (2021). Kanada (Ontario) ve Türkiye sosyal bilgiler öğretim programlarının vatandaşlık eğitimi açısından karşılaştırılması. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 11(1), 203- 232.
- Ergene, E. ve Bozkurt, F. (2023). *Kanada (Newfoundland ve Labrador Eyaleti) ve Türkiye sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi*, [Bildiri sunumu] UCEK. Antalya.
- Fırat, E. (2021). *Sosyal bilgiler dersinde kapsayıcı eğitim: Fenomenolojik bir araştırma* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Gordon L. P. (2008). Making Canadian Schools Inclusive: A Call to Action. Education Canada, *CEA*, 48 (2). 62-66.
- Graham, L. (2020). *Inclusive education for the 21st century: Theory, policy and practice*. Routledge.
- Grynova, M., and Kalinichenko, I. (2018). Trends in inclusive education in the USA and Canada. *Comparative Professional Pedagogy*, 8(2), 28-34.
- Hunt, P., Staub, D., Alwell, M. and Goetz, L. (1994). Achievement by all students within the context of cooperative learning groups. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*, 19, 290-301.
- İnci, S. (2009). *Türkiye sosyal bilgiler programının karşılaştırmalı incelemesi (Kanada (Ontario), İrlanda, ABD (New York Kaliforniya), Finlandiya, Yeni Zelanda)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan Uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Pegem Akdemi.
- Köpfer, A. and Óskarsdóttir, E. (2019): Analysing support in inclusive education systems – a comparison of inclusive school development in Iceland and Canada since the 1980s focusing on policy and in-school support, *International Journal of Inclusive Education*, <https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1624844>
- Lang, D. E. (2010). Diversity, democracy, and documentation: A self-study path to sharing social realities and challenges in a field-based social studies curriculum methods course. A. R. Crowe (Ed.), *Advancing social studies education through self-study methodology: The power, promise, and use of self-study in social studies education* (p.71-86). Springer.
- Merz-Atalik, K. (2024). Canada as a "Driving Force" for Inclusion Activists in European Countries? Comparative Perspectives on Inclusive Education in Europe and Canada. Theodore Michael Christou, Robert Kruschel, Ian Alexander Matheson, and Kerstin Merz Atalik (Eds), *European Perspectives on Inclusive Education in Canada*. Routledge.
- Ergene, E. ve Bozkurt, F. (2025). Kanada (Britanya Kolumbiyası Eyaleti) sosyal bilgiler öğretim programında kapsayıcı eğitim. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1375-1400.
- DOI. 10.51460/baebd.1612384

- Mezzanotte, C. and Calvel, C. (2023), *Indicators of inclusion in education: A framework for analysis*, OECD Education Working Papers, No. 300, OECD Publishing, Paris, https://www.oecd.org/en/publications/indicators-of-inclusion-in-education_d94f3bd8-en.html
- Morris, R. V. (1998). Common threads: how to translate best practices into teaching. *Journal of Social Studies Research*, 22(2), 11-18.
- National Council for the Social Studies (NCSS) (2023). *New definition of social studies*. New Definition of Social Studies Approved | Social Studies
- Nelson, L. J. and Pang, O. V. (2014). Prejudice, Racism, and the Social Studies Curriculum. Ross, E.W. (Ed), *The Social Studies Curriculum Purposes, Problems, and Possibilities*. (4th Ed.). State University of New York.
- Öner, G. (2022). *Kapsayıcı eğitim yaklaşımıyla sosyal bilgiler öğretimi: Bir eylem araştırması* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Özkaral, C., T. ve Karaoğuz, G. (2015). *İlkokul ve ortaokul düzeyinde sosyal bilgiler kapsamındaki öğretim programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Ü.
- Öztürk-Zayımoğlu, F. ve Öztürk, T. (2013). Kanada (Ontario) sosyal bilgiler öğretim programı ve bu programın Türkiye sosyal bilgiler öğretim programıyla karşılaştırılması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14): 485-514.
- Pathak, R. P. (2012). *Teaching of social studies*. New Delhi: Pearson.
- Ryan, J., Jameson, J. M., Coleman, O. F., Eichelberger, C., Bowman, C. A., Conradi, L. A., Johnston, S. S. and McDonnell, J. (2019). Inclusive social studies content instruction for students with significant intellectual disability using structured inquiry-based instruction. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 54(4), 420-436.
- Samawi, A. (2017). Inclusive education management in social studies course of children with special needs. *Journal of ICSAR*, 1(2), 155-158.
- Slee, R. (2018). *Think piece prepared for the 2020 global education monitoring report: Inclusion and education*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265773>
- Şimşek, H., Dağıstan, A., Şahin, C., Koçyiğit, E., Dağıstan Yalçınkaya G., Kart, M. ve Dağdelen, S. (2019). Kapsayıcı eğitim bağlamında Türkiye’de temel eğitim programlarında çokkültürlülüğün izleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 177-197.
- Şimşek, Ü. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kapsayıcı eğitime yönelik tutum ve öz yeterlikleri ile sınıf içi uygulamalara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Taşkın, M. A. ve Bozkurt, F. (2022). Kanada (Ontario) ve Türkiye sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi. *Journal of Qualitative Research in Education*, 34, 65-88. <https://doi.org/10.14689/enad.34.899>
- UNESCO (2001). *Guidelines for inclusion*. Paris: Birleşmiş Milletler.
- UNESCO (2005). *Guidelines for inclusion: ensuring access to education for all*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000140224>
- UNESCO (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. Fransa: Birleşmiş Milletler.
- UNICEF (2017). *Inclusive Education*. https://www.unicef.org/eca/sites/unicef.org.eca/files/IE_summary_accessible_220917_brief.pdf
- Urban, D. J. (2013). *Toward a framework of inclusive social studies: Obstacles and opportunities in a preservice teacher education program* [Unpublished Doctoral Thesis]. Columbia University.
- Urban, J. D. and College, T. (2018). Inclusive social studies: A theoretical framework combining democratic citizenship education and disability studies in education. *Journal of the American Academy of Special Education Professionals*, Fall, 166–176.
- Ünal, R. (2021). *4. Sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanan kapsayıcı eğitim etkinliklerinin öğrencilerin sosyal kabul düzeylerine etkisi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2017). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sığınmacılara Yönelik Kapsayıcı Eğitimin İncelenmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ergene, E. ve Bozkurt, F. (2025). Kanada (Britanya Kolumbiyası Eyaleti) sosyal bilgiler öğretim programında kapsayıcı eğitim. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1375-1400.
DOI. 10.51460/baebd.1612384